

Áhugin fyri tónleiki má longu skapast í barnagarðinum:

Lærið longu børnini at lesa nótarnar

— Hetta er ikki fyrstu ferð tygum vitja í Føroyum, Finn Vidarø?

— Eg var í Føroyum í umleið ein mánaði í fjør og undirvíst. Annars var eg í Føroyum í 1961 saman við donsku sangarinnuni Ellen Højsted. Hon bað meg koma við sær henda vegin at geva konsertir. Og eg so gjørdi. Vit høvdu konsertir bæði í Havn og í Vestmanna tá.

— Tygum hava steðgað í Føroyum í heilar trýggjar mánaðir hesaferð. Hvussu ber tað til?

— Tað var Ólavur Hátún, sum tók stig til hesar Føroyatúrar. Í fjør var eg biðin um at undirvísja í ein mánaði. Tá vitjanin var av tosaðu vit um møguleikan, at eg skuldi koma aftur í ár. Tá segði eg burt út, at skuldi eg koma aftur at undirvísja, so skuldi vitjanin vara í í minsta lagi trýggjar mánaðir. Hevur tú ikki góða tíð, fær tú ikki givið tínum næmingum teir meira grundleggjandi kunnskapirnar.

»Udmærket greb om spillet«

— Tit høvdu konsert herfyri — hvussu varð úrslitið?

— Eg má siga, at eg var stak væl nøgdur. Næmingarnir hava veruliga fingið »et udmærket greb om spillet«.

— Hvussu nógvir næmingar vóru hesaferð?

— Tað munnu hava verið umleið 18. Harav vóru 10 klaverspælarar og 8 orgulspælarar.

— Hava næmingarnir spælt nógv fyrr?

— Tað hava teir heist, men teir hava ongantíð arbeitt nógv grundleggjandi við sjálvum teknikkinum. Tað var eisini hetta, sum eg legði til merkis, tá eg vitjaði í Føroyum í fjør.

— Tá var størstur dentur lagdur á at læra næmingarnar »en god fingersætning« og læra teir at spæla teir røttu nótarnar. Tað vóru ting, sum ein kanska hevði roknað við vóru í lagi — men so var ikki.

Byrja longu í barnagarðinum

— Hvussu halda tygum, at vit í Føroyum kunnu skapa tær bestu fyrirtreytir fyri einum framtíðar orgul- og klaverspæli?

— Tað besta er, at vit byrja so tidliga sum gjørligt at læra um tónleik. Eg havi sagt tað oftani, at best hevði verið, um vit kundu byrja at læra næmingar longu í barnagarðinum at lesa nótarnar eins og vit í dag lesa bókstavar, soleiðis at teir við tað sama eru førir fyri at kenna tann tónleik teir siggja.

Í byrjanini kunnu tað vera heilt einfaldir barnasangir, og seinni meira torførur tónleikur. Vit kunnu líkasam byrja við grundleggjandi klaverstykkjum, sum eru gjørd til evnini hjá barnunum — so kunnu vit seinni arbeiða fram ímóti at spæla meiri kompliserað stykki. Men lat meg undirstrika: vit mugu byrja tidliga, og júst hetta er tíverri ein av manglunum við tónleikaundirvísingini í dag.

Tey, sum í dag byrja at spæla tá tey eru komin nakað upp í árin, hava annað arbeiði umframt, so tað er trupult at fara undir eina grundleggjandi undirvísing tá.

Ómetaliga stóran týdning

— Í Danmark byrjar tónleikaundirvísingin longu tidliga, og tit hava annars nogvar møguleikar at fáa undirvísing seinni eisini. Hvussu stóran týdning leggja tygum í, at børnini longu í barnagarðinum fáa møguleika at brúka og menna síni musisku evni?

— Eg leggi ómetaliga stóran týdning í júst hetta. Tað visir seg eisini, at aftaná at vit hava fingið fasta undirvísing í tónleiki í skúlnum og seinni á hægri lærustovnum, so eru tað ógvuliga nógv ung

fólk, sum við størsta lættleika syngja í kórum. Hesi ungku kunnu átaka sær rættuliga stórar uppgávur ikki bert av eldri men eisini av nýggjari tónleiki.

Eg haldi orsøkina til hetta vera eina og áleina, at tey eru von við at hava við tónleik at gera. Tey kunnu lættliga lesa nótarnar og seta seg inn í ymisk viðurskipti, at tað er lætt hjá teimum at átaka sær sjálvt torførar uppgávur.

Tá eg var ungur lærdu vit nakrar ávísar sangir og sungu teir. Sostatt høvdu næmingarnir tá ongan møguleika sjálvir at meta um og seta seg inn í tónleikin.

Tað er so avgjørt neyðugt við eini regluligari tónleikaundirvísing, soleiðis at næmingarnir sjálvir kunnu arbeiða við tónleikinum.

Við og uttan evni

— Men Finn Vidarø, hava vit øll evni fyri tónleiki?

— Tað er altíð torført frammanundan at siga, hvussu nógvir næmingar hava evni fyri tónleiki. Byrja vit í barnagarðinum, siggja vit oftani næmingar, sum egna seg at arbeiða við tónleiki, og tað eru teir, sum ikki gera tað. Men vit kunnu rokka langt eisini við teimum næmingum, sum ikki hava hegni. Tá skal tann regluliga undirvísingin verða soleiðis legd til rættis, at vit uppdraga næmingarnar á tónleikaokinum.

— Hvussu stóran týdning hevur tað tá at duga at lesa nótarnar fyri at koma viðari?

— Tað er sera týðningamikilið. Vit taka møguleikan frá fólk at skilja og at seta seg inn í tónleik, um tey ikki læra at lesa nótarnar. Vit kunnu samantbera hetta við, at lesur tú okkurt fremmanda mál, sum hevur eitt ávíst alfabet, so mást tú byrja við at læra at lesa bókstavarinnar.

Blokkfloyta og kór

— Er tað nakað ávíst tónleikainstrument, sum er serliga væl egnað til at skapa áhuga millum yngri fólk fyri tónleiki?

— Menn hava leingi hildið, at blokkfloytan er eitt vælegnað instrument til at skapa áhuga og fáa ung fólk á glíð. Eisini hevur tí verið nógv undirvísing í blokkfloytuspeili.

Eg kann eisini nevna, at roynt hevur á sama hátt verið at brúka tað strúkiinstrumentið, sum eitur »fidel«. Hetta er ein primitiv violin, sum er lutvís lætt at spæla uppá. Um hetta hevur havt týdning fyri hin einstaka seinni í livinum, eru eg nakað í iva um. Eg haldi ikki at vit eiga at leggja ov stóran dent á, at júst hesi instrumentini stimbra áhugan fyri tónleikinum. Heldur trúgvi eg, at skúlaár og tað at næmingar sleppa at arbeiða við rytminstrumentum hevur størri týdning. Tað grundleggjandi elementíð í tónleikinum er fyri so vitt rytman.

Tamarhald á rytmini

— Hvat er so tað at vera musikalskur?

— Tað er at hava rytmusans. Alt annað kann lærast: at hoyra tónar, at skilja millum tónar, at hoyra hvussu teir ljóða saman í akkordum. Men rytmusansurin er ógvuliga torførur at læra onnur, um ein ikki hevur náttúrligar gávur til tað.

Hetta við rytmusansinum hevur stóran týdning innan klaver- og orgulspæl. Orgulspælið t.d. krevur eina neyva rytmu — at kenna og finna rytmu — og at kunna hava tamarhald á rytmini, tí orglið hevur ikki aðrar »útryksformar«.

Hevur tú ikki tamarhald á tinni rytmu og kann gera hana liðliga, so kanst tú ikki spæla uppá orgul.

Uppalið sansin fyri kvaliteti

»Tað hevði verið ein ómetaliga stóru fyrminur, um færoyingar fingi eina gjøgnumfærda tónleikaundirvísing.

Tað er av stórum týdningi at vit uppalansansin fyri kvaliteti, so at ikki tann vánaligi tónleikurin fær møguleika at breiða seg í ov stóran mun — sum stóran tykist vera í Føroyum í dag í fleiri fornum«.

Finn Vidarø
Tórshavn í november 1980

Tónlistamaðurin Finn Vidarø:

Spældi uppá klaver og lærði seg nótarnar bert seks ára gaml

Millum tónleikaáhugað og kanska serliga millum klaver- og orgulkennarar kring allan heim er navnð FINN VIDARØ væl kent. Í sínum 74 ára langa livi hevur hann givið meira enn 1000 konsertir.

Nakrar av hesum konsertum hava færoyingar verið so hepnir at hoyra. Finn Vidarø hevur í heyst í ár verið í Føroyum í trýggjar mánaðir. Her hevur hann undirvíst 18 klaver- og orgulnæmingum.

Vit hittu Finn Vidarø, aðrenn hann fór aftur til Danmarkar. Úrslitið av hesum prát er samrøurnar á hesum blaðsíðunum.

Finn Vidarø er borin í heim í 1906 í bygðini Fugleberg á Sjælland. Hann er annars ættaður úr Føroyum. Pápaðaginn var Ludvig Poulsen úr Havn. Tað var hann, sum stovnaði handlin, sum í dag gongur undir heitinum P. Maria Poulsen & Co. Faðir Finn Vidarø's keypti sjálvur nýggja eftirnavnið seinni.

Finn Vidarø fór longu sum 6 ára gaml at spæla uppá klaver og hann lærði seg nótarnar sjálvur.

Eftir barnaskúlan fór hann á Sorø Akademi og har tók hann studentsprógv. Síðani fór hann á universitetið í Keypmannahavn.

Um somu tíð lærði hann orgulspæl hjá Mogens Weldike, organisti, og í 1926 fekk hann prógv sum organistur. Hann fekk starv á Týsk-Fransku Reformeraðu Kirkjuni. Síðani gjørdi hann seg lídnar á universitetinum og gjørdist magistari í tónlist.

Í dag undirvísir Finn Vidarø á konservatorienum í Keypmannahavn. Hann hevur annars eisini fingist við at skriva tónleik, serliga cantatir, songløg og orgultónleik.

Eftir áheitan frá Johan Nielsen, fyrrverandi fólkatingsmanni hevur Finn Vidarø eisini arbeitt nakað við færoyskum sálmalögum, mest teimum, sum Waagstein hevur útgivið. Klárt til útgávu er eitt uppkoyrt til tað lagasavn, sum verður brúkt í kirkjunum, nevniliga »Den danske Koralbog«. Hetta verður staðið undir eini færoyskari koralbók, tá ið vit einaferð fáa eina nýggja útgávu av færoysku sálmalógini.